

KAITSEMINISTEERIUM

Hr Harry Liiv
Keskkonnaministeerium
Narva mnt 7a
15172 Tallinn

Teie 13.03.2009 nr 13-3-1/7756-6

Meie 20.05.2009 nr 12.4-1.1/8280

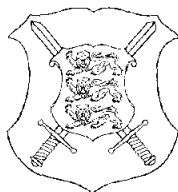
Nord Stream gaasitrassi keskkonnamõju hindamine

Lugupeetud härra Liiv

Kaitseministeerium juhib Teie tähelepanu faktile, et üks olulisemaid Nord Streami gaasijuhtme paigaldamisega tõstatuvaid probleeme on tavalahingumoon ja keemilise lahingumoon paiknemine Läänemeres. Eesti seisukohast on olulisemad just **miinidega seotud keskkonnaprobleemid**, sest nende peamised asualad on Soome lahes. Lõhkemata miinid võivad mõjutada gaasijuhtme paigaldustöid, aga ka selle hilisemat ekspuaterimist. Espoo konventsiooni protsessi raames 7.-8. juunini 2007. aastal Hamburgis läbi viidud ekspertide kohtumisel lepiti poolte vahel kokku, et tavalahingumoon, eelkõige miine, tuleb käsitleda ohtlikena ehk siis tõenäoliselt lõhkevadena. Sellepärast peame vajalikuks pöörata süvendatud tähelepanu miinide paiknemisega gaasitrassi vahetus läheduses tõstatuvatele ohtudele. Meie hinnangul ei ole miinidega seotud ohud leidnud Nord-Stream gaasitrassi piiriülese keskkonna mõju hindamise (KMH) raportis igakülgset tähelepanu.

Osapoolte hinnangud miinide arvu määratlemiseks Läänemeres on erinevad. Samal ajal kui Nord Stream määratleb ohuallikatena vaid toru läbimistrajektooris paiknevad **31-32** miini, paikneb Soome hinnangul gaasitrassi vahetus läheduses **600-900 miini** (Soome raport lk 101). Raportitest ei selgu, millest on põhjustatud erinevused Nord Streami ja Soome aruandes ja missugust piirkonda täpselt Soome hinnang puudutab. Pole alust arvata, et gaasitoruga piirnevas Eesti sektoris oleks miinide arv väiksem kui Soome poolses osas. Mitmetel hinnangutel on miinide koguarv palju suurem. Akadeemik Mihkel Veiderma on koostanud ülevaate miinide paiknemisest Läänemeres ja nende kahjutustamisest kümne aasta (1994-2003) jooksul. Tema hinnangul jäi Läänemere 80 000 miini, suurem osa nendest on Soome lahes ja selle suudmealal ning Läänemere põhjaosas. Miinid on paigaldatud sinna Teise Maailmasõja ajal NSV Liidu, Saksamaa ja Soome poolt. Miinitõrjeoperatsioonide käigus on õnnestunud Soome lahes paiknevad miinid ainult osaliselt kahjutustada ja kaardistada. Paljud miinid on säilinud tänapäevani. Hetkel puudub meil ülevaade miinide paiknemisest Venemaa vastutuspiirkonnas.

KM 007755

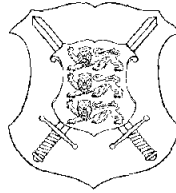

Soome lahe piirkonnas on läbi viidud mitmeid rahvusvahelisi miinitõrjeoperatsioone, eesmärgiga vähendada piirkonnas lõhkekehadedest põhjustatud võimalikku riski navigatsioonile ja majandustegevusele. Operatsioonide läbiviimisel on kasutatud ajaloolisi allikmaterjale. Allikmaterjalide kasutamine on muutnud miinitõrjeoperatsioonid küll efektiivsemaks, kuid neil põhinev analüüs pole andnud täielikku pilti aladest, kus on miiniohu esinemise tõenäosus kõige suurem. Meie arvates pole piisava tähelepanuga analüüsitud **miinide triivimisega** seotuid ohte, muuhulgas mis juhtub miinide paiknemisega peale lõhkamistöde alustamist. Kas merepõhjas leavad ankur-, põhja-, ja triivmiinid võivad plahvatuselt tulenevalt vallanduda ja asukohta vahetada? Aruandes on miinide asukoha vahetamise võimalust hinnatud üliväikeseks, kuid see hinnang vajab põhjalikumalt analüüsi ning modelleerimist.

Nagu teada, kavatseb Nord Stream trassi trajektooriga paiknevad miinid lõhata. Laskemoona kahjutustamine põhjustab setete liikumist ja uuestisettimist, akustilisi laineid ja lööklained, süvendeid ja kõrgendeid merepõhjas. Nimetatud protsessid võivad põhjustada olukorra, kus merepõhjas paiknev laskemoon vahetab asukohta ning ettenägematutel asjaoludel võib esineda ka laskemoona aktiveerumist. Miinide lauslõhkamist pole varem toime pandud ning **kõigi kahjutustamisele määratud lõhkeainete samaaegne detonatsioon** võib samuti põhjustada ettenägematuid keskkonnamõjusid, mis pole prognoositavad ega modelleeritavad. Kui objektid tehakse kahjutuks ükshaaval, vastavalt ohutusabinõudele ja enne gaasitrassi paigaldamiseks vajalike pinnasetööde läbiviimist merepõhjal, ei ole otsesed kahjustused keskkonnale küll märkimisväärsed, kuid peale lõhkamistöde läbiviimist võivad põhjasetetes asuvad dioksiinijäägid põhjustada lokaalseid keskkonnakahjustusi, mille lõplik ulatus on hetkel välja selgitamata. Arvestades Soome lahe veetsirkulatsiooni eripärasid, võivad need lokaalse iseloomuga kahjustused mõjuda kogu Läänemerele.

Kaitseministeerium on seisukohal, et miinide ja nende massilise kahjutustamise poolt tekitatavad ohud ja riskid, sealhulgas ökokatastroofi võimalikkus ning võimalikud keskkonnakahjud, pole veel lõplikult ning piisava põhjalikkusega läbi analüüsitud ning nende kajastatus käesolevas aruandes jääb nõrgaks. Kas lõhata kavatsetakse ainult praeguses aruandes määratletud 31-32 miini või võib lõhkamistöde ulatus töde käigus laieneda? Meie hinnangul tuleks põhjalikumalt uurida, kas miinide kahjutustamine ainult vahetult gaasitoru trassi läbimise piirkonnas 50 meetri raadiuses on gaasitrassi ohutuse jaoks piisav ning kui suurel maa-alal tuleks lõhkamistöid läbi viia tagamaks gaasitrassi eksploateerimise ohutuse.

Täpsemalt tuleks formuleerida gaasitrassi kahjustamisel tekkivad keskkonnaohud ja selle kahju võimalik ulatus, aga samuti ohutuse tagamiseks vajalikud meetmed. Aruandes ei ole modelleeritud torude lekkeid ning sellega kaasnedavad võimalikud plahvatusi. Isegi kui gaasi liikumine torus on võimalik avarii korral koheselt peatada, võib ette näha mingi osa gaasi pääsemist keskkonda.

Millised on sellega kaasnevad mõjud? Nord Streami gaasijuhtme ehitamisel ja eksploateerimisel tekkivad keskkonna- ja majanduslikud kahjud nii päritoluriikidele kui ka mõjustatavatele riikidele pole käesolevas aruandes piisava põhjalikkusega läbi analüüsitud ning vajab täiendavaid uuringuid. Juhul kui mõnes rajatava gaasitrassi tööde teostamise piirkonnas peaks esinema keskkonnavalaseid kahjustusi, siis mõjutavad need tulenevalt Soome lahe mereala väiksusest ja veemasside liikumist määravatest protsessidest Eestit üsna vahetult.

Heade soovidega

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Martin Hurt'.

Martin Hurt
Kaitseinvesteeringute asekanstler

Holger Mölder 717 0156
holger.molder@kmin.ee